

вника частинами для Махна був єдиним можливим. Крім того, махновці вирішили встановити станковий кулемет «Максим» на тачанці в зібраному вигляді, готовим до негайного вогню й одержали бойову техніку, здатну дуже швидко пересуватися й вести щільний вогонь. У тій війні, яку Махно нав'язував своїм супротивникам, вони не встигали будувати укріплення, оскільки просто не знали, де й у якому місці Махно з'явиться. Бої відбувалися на відкритій місцевості або в населених пунктах. І ось тут спішне зведення в одне місце великої кількості кулеметів плюс негайне зведення до цього місця бійців-кавалеристів дало абсолютно нову якість бою, і Махно в такий спосіб винайшов нову тактику, здатну різко скоротити втрати своїх військ під час атаки. Перед супротивником, якого потрібно було атакувати, з'являлися десятки кулеметних тачанок і, розвернувшись, вели вогонь. Уцілілий супротивник або залягав у полі, або відразу починав бігти. Ворогові було не до стрілянини: у цей момент кавалерія Махна його й атакувала. Тачанками Махно розв'язав тактичну проблему, яку в I та II Світових війнах зміг вирішити тільки танк. Звичайно, укріплені тачанками позиції атакувати було неможливо, але ж їх і не було! Своїм маневруванням Махно забезпечував їх відсутність: не давав супротивникові часу їх побудувати. Тобто цей командир вирішував бойові завдання не тільки на тактичному, але й на оперативному рівні одночасно.

Отже, Нестор Махно був першим, хто обґрунтував і використав тактику блицкригу. Але його воєнні результати та ідеї за кордоном були невідомі, тому що воював він всередині Росії й із зовнішнім ворогом не стикався. Але й вітчизняні генерали не наслідували його вчення, оскільки в Радянському Союзі він був оголошений бандитом і сприймався радянською владою негативно.

Яковенко Т.  
НТУ «ХПИ»

## **ЛЕСЬ КУРБАС – ВЫДАЮЩИЙСЯ УКРАИНСКИЙ ТЕАТРАЛЬНЫЙ ДЕЯТЕЛЬ (к 125-летию со дня рождения)**

В истории нашего государства есть множество великих, неординарных личностей, являющихся славой и гордостью украинского народа.

Александр-Зенон Степанович Курбас занимает достойное место в их плеяде. Режиссёр-реформатор, основатель романтического «философского» театра со светлым названием «Березиль» (сегодня – Харьковский государственный академический украинский драматический театр им. Т. Г. Шевченко), он стал жертвой сталинского режима и был расстрелян как «враг народа».

В своих спектаклях Л. Курбас рисовал вселенную, где главным становилось особенное отношение к жизни человека во всех её противоречиях. Однако после свёртывания политики «украинизации» его обвинили в «украинском национализме», в «националистических извращениях», в том, что театр «Березиль» как «вредительская организация» «не смог занять соответствующее место в создании ... советского искусства». Все эти обвинения отражены в стенограмме заседания Коллегии Народного комиссариата просвещения УССР от 5 октября 1933 г., на котором беспощадно клеймили великого режиссёра. Только 4 актера труппы – Иван Марьяненко, Иосиф Гирняк, Борис Балабан и Роман Черкашин – отважились выступить в защиту мастера. Остальные молчали, боясь за собственную жизнь и карьеру. Л. Курбас держался с присущим ему достоинством и мужеством, прекрасно осознавая свою обреченность. В протоколе заседания, впервые обнародованном только в 1989 г., подчеркнут окончательный вердикт: «Снять Леся Курбаса с работы художественного руководителя и директора театра «Березиль». 25 декабря 1933 г. Леся Курбас был арестован. В начале марта 1934 г. его перевезли в тюрьму г. Харькова на Екатеринославской улице (ныне – улица Полтавский шлях). «Березильцы» догадывались об этом. Супруга Л. Курбаса – балерина и актриса Валентина Чистякова – именно по этой улице носила кому-то передачи. «Кому? Не говорила, – расскажет позже Роман Черкашин, – но было ясно, что этот «кто-то» – её муж... Иначе вряд ли достало бы сил и мужества у этой хрупкой и нежной женщины выстаивать длинные очереди к тюремным воротам».

В октябре 1936 г. Л. Курбас был выслан на строительство Беломорско-Балтийского канала, затем переведен в Соловецкий лагерь особого назначения и согласно постановлению Особой тройки расстрелян 3 ноября 1937 г. (хотя семью официально известили о том, что Александр

Курбас умер 15 ноября 1942 г. в возрасте 55 лет от кровоизлияния в мозг). Место расстрела и место захоронения выяснить не удалось.

В 1957 г. В. Н. Чистякова получила извещение: «Определением Военного трибунала Северного военного округа от 31 января 1957 года дело ... вашего мужа – Курбаса Александра Степановича ... прекращено из-за отсутствия состава преступления». А немного спустя она получила справку из Харьковского областного суда: «Дело по обвинению Курбаса Александра Степановича пересмотрено Президиумом Харьковского областного суда 19 апреля 1957 года. Постановление Судебной тройки при Коллегии ГПУ СССР от 9 апреля 1934 года относительно Курбаса А. С. аннулировано ...».

Таким образом, была восстановлена историческая справедливость. Выдающегося украинского режиссёра реабилитировали посмертно. Для сегодняшнего поколения молодых людей Лесь Курбас – не только творец и гениальный представитель украинского искусства, но и пример негибаемого характера, духовного величия и благородства.

Леонова К.  
НТУ «ХПИ»

## ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Сталінсько-більшовицький режим об'єктивно продовжив справу форованої індустріалізації та забезпечив прискорене входження країни в індустріальне суспільство. «Ми відстали від передових країн на 50–100 років. Ми повинні пробігти цю відстань за десять років. Або ми зробимо це, або нас змінуть», – говорив Сталін у доповіді 1931 р.

Господарство в цілому перебувало на доіндустріальній стадії розвитку, тому XIV з'їзд ВКП(б) у грудні 1925 р. проголосив курс на індустріалізацію, основними цілями якої в СРСР було: 1) забезпечення економічної самостійності й незалежності СРСР; 2) ліквідація техніко-економічної відсталості країни, модернізація промисловості; 3) створення технічної бази для модернізації сільського господарства; 4) розвиток нових галузей промисловості; 5) зміцнення обороноздатності країни, створення військово-промислового комплексу.